

Eksamen på Økonomistudiet 2010-I

Forvaltningsret

Kandidatfag

11. januar 2010

(4-timers prøve uden hjælpemidler.

Dog må følgende lovtekster, uden kommentarer, medbringes:

Grundloven, forvaltningsloven, offentlighedsloven
samt den kommunale styrelseslov)

Spørgsmål:

1. Gør rede for de centrale forskelle i de rettigheder, som tilkommer "enhver" henholdsvis "en part" i forbindelse med anmodning om aktindsigt?
2. Analyser de retlige aspekter af vedhæftede beskrivelse af et hændelsesforløb og giv herunder en bedømmelse af de retlige konsekvenser, som bør drages.
(Inddrag bilagene i din besvarelse).

Bilag:

- A. Fiktiv sag/hændelsesforløb
- B. Uddrag af "Jæger – I kamp med eliten"
- C. Ministeransvarlighedsloven

BILAG A.

Fiktiv Sag/Hændelsesforløb

En dansk professionel elitesoldat, Tom Kvik, fra Jægerkorpset besluttede efter endt tjeneste i danske operationer som led i den vestlige koalitions krigsførelse i Afghanistan at berette om sine personlige oplevelser i form af en dokumentarisk fortælling i bogform. Tom traf aftale med forlaget Tryk om vilkår for udgivelsen. Manuskriptet til bogen – ”Elitens krig” - skrev Tom selv, idet han dog flere gange konsulterede en militærjurist, Klaus Ratt, i Forsvarsministeriet for at sikre sig, at fortællingen ikke ville stride imod tavshedspligt af nogen art. Ratt inddrog undervejs sine foresatte i vurderingerne.

Fire dage før den planlagte udgivelsesdato 24. oktober 2009 blev Tom Kvik ringet op fra Forsvarsministeriet ved afdelingschef Bang, der indtrængende bad Tom om at undlade offentliggørelsen af sin bog under henvisning til dens ”tophemmelige indhold af militærtekniske oplysninger”, som ville kunne være ”katastrofale for den fortsatte danske deltagelse i missionerne i Afghanistan”. Tom Kvik delte ikke Bangs opfattelse og fremhævede samtidig sin store veneration overfor Jægerkorpset. Især fandt han det ikke rimeligt at stoppe udgivelsen af sin bog nu, da han - netop for at være loyal - på forhånd havde afstemt dens indhold med Klaus Ratt. Tom Kvik sluttede samtalen med at sige, han ville overveje sagen igen, men uden at love noget.

Den 22. oktober modtog Tom Kvik et anbefalet brev fra Forsvarsministeriet, hvori det kortfattet meddeltes, at Tom Kvik med øjeblikkelig virkning var blevet fritaget for tjeneste og, at Forsvarsministeriet var sindet at bevilge ham sin afsked fra Jægerkorpset fra og med den 1. november 2009. Tom Kvik blev både overrasket og fortørnet og ringede straks op til afd.chef Bang for at få nærmere oplysninger. Bangs sekretær oplyste, at afd.chef Bang ville være optaget resten af ugen. Tom Kvik overvejede nu nøje sin situation og besluttede straks at sende en mail til afd.chef Bangs sekretær med anmodning om aktindsigt i sin egen personalesag. Sekretæren svarede straks, at ministeriet ville behandle anmodningen, når de havde modtaget den som brev. Tom Kvik sendte endnu samme dag en kopi af sin mail som brevpost til Forsvarsministeriet.

Samme dag modtog forlaget Tryk et brev fra Forsvarsministeriet om, at Forsvarsministeriet havde anlagt sag ved fogedretten i København med anmodning om at få standset udgivelsen af Tom Kviks bog under henvisning til dens ”skadelige virkninger for Rigets sikkerhed”. Fogedretten berammede sagen til afgørelse 1. november 2009. Forlaget blev indtrængende anmodet om at afvente fogedrettens kendelse, hvilket forlaget accepterede.

Den landsdækkende avis ”Dagbladet”, som forudgående havde modtaget anmeldereksemplarer af ”Elitens krig”, opsnappede nu rygter om den rejste fogedsag og bad straks 22. oktober om aktindsigt i Forsvarsministeriets sag vedrørende Tom Kviks bog. Uden at afvente aktindsigten besluttede Dagbladet, at bogen i alle tilfælde burde blive tilgængelig for den danske offentlighed. Dagbladet lod derfor bogen optrykke den 23. oktober 2009 som et særtryk i avisformat og informerede samme dag offentligt om, at særtrykket ville blive omdelt gratis til alle abonnenter sammen med dagens avis den 24. oktober 2009, samme dag som forlaget Tryk oprindeligt havde planlagt for offentliggørelse af den trykte bog.

Forsvarsminister Glad, som var blevet holdt underrettet om sagen af sin departementschef, Haubitz, blev særdeles bekymret og bad sin stab om at gøre alt for at forhindre offentliggørelsen hhv. at

afbøde skadevirkningerne, såfremt det ikke lykkedes at stoppe udgivelsen. I særlig grad bekymrede det ministeren, at hverken Folketinget eller offentligheden tidligere var blevet underrettet om den faktiske indsættelse af Jægerkorpset som led i den danske deltagelse i krigsførelsen i Afghanistan gennem en årrække. Departementschef Haubitz bad på den baggrund afdelingschef Bang om at sørge for, at Dagbladets anmodning om aktindsigt blev besvaret på svarfristens sidste dag med oplysning om, at det ville tage ministeriet mindst tre uger at gennemgå sagen med henblik på at afklare, i hvilken udstrækning der ville kunne gives aktindsigt.

Avissærtrykket kom på gaden den 24. oktober, hvilket fik oppositionen til at kalde forsvarsminister Glad i samråd i Folketinget. Ministeren oplyste ved den lejlighed, at forsvarsministeriet havde gjort alt, hvad der var muligt for i tide at standse udgivelsen af "Elitens krig", at Forsvaret fremdeles vurderede bogens indhold som meget skadelig for sikkerheden for de danske soldater i aktiv krigstjeneste og, at der på det seneste var kommet bevis herfor i form af en frit tilgængelig arabisk oversættelse på internettet. Sidstnævnte var netop blevet opsporet og verificeret af Forsvaret selv.

Journalist Nytorp på Dagbladet fik bladets skarpeste it-specialist til at efterspore de elektroniske links, som forsvarsministeren havde henvist til. Samtidig indledte et af de store fjernsynsselskaber en nærgående nyhedsformidling om sagen, bl.a. ved at bede ministeren om at give interview i bedste sendetid. Ministeren var utilpas ved hele sagen, men bedyrede offentligt, at der ikke var stukket noget som helst under gulvtæppet fra Forsvarsministeriets side.

Den 25. oktober kunne Dagbladet på forsiden oplyse, at alle elektroniske spor tydede på, at den arabiske oversættelse af "Elitens krig" i virkeligheden var både produceret i Forsvarsministeriet og lækket herfra til flere nyhedskanaler. Denne påstand fik Folketinget til igen at kalde forsvarsminister Glad i samråd, hvor oppositionen nu anklagede ministeren for at afgive både utilstrækkelige og vildledende oplysninger til tinget. Ministeren forsvarede sig og benægtede pure Dagbladets oplysninger, men gav alligevel tilsagn om at iværksætte en hurtig, nærmere undersøgelse.

Efter 4 dage meddelte forsvarsministeren, at en presseansvarlig medarbejder samt en sprogofficer i afdelingschef Bang's afdeling var blevet afskediget uden varsel, idet disse havde indrømmet at være ophavsmænd til den verserende arabiske oversættelse af Tom Kviks bog - og også havde ladet oversættelsen tilgå udvalgte journalister. Samtidig oplyste ministeren, at afdelingschef Bang efter eget ønske ville fratræde sin stilling ved førstkommende månedsskifte.

Den 1. november 2009 afgav fogedretten sin kendelse, hvori retten opgav at nedlægge fagedforbud mod offentliggørelse af bogen "Elitens krig" under henvisning til at formålet med et sådant forbud umuligt ville kunne effektueres – sagens øvrige forløb taget i betragtning.

Den 2. november 2009 besluttede flere medlemmer af oppositionen at rejse en sag for domstolene mod forsvarsminister Glad med påstand om, at denne havde forbrudt sig mod bestemmelser i ministeransvarlighedsloven og ikke levede op til sit parlamentariske ansvar.

Tom Kvik modtog den 4. november 2009 afslag på sin anmodning om aktindsigt med den begrundelse, at Tom Kvik havde brudt sin tavshedspligt.

BILAG B.

Uddrag af "Jæger – I kamp med eliten"

ORDLISTE

Jeg har valgt at indlede min bog med en ordliste. Jeg benytter mig i løbet af bogen af en række »militærtekniske« navne og begreber, som nok er ukendte for mange. Derfor denne liste først.

AC-130 Gunship

Mange fly- og helikopter-typer bliver nævnt, men dette fly er helt specielt, fordi det er det mest frygtede våben blandt vores fjender på Afghanistans og Iraks kamppladser på grund af dets skånselsløse effektivitet.

AC'eren er en specialbygget C-130 Hercules, som delvis er produceret af Boeing, med massiv våbenføring i sin venstre side: 25 mm Gatling Guns, 40 mm kanon og 105 mm Howitzerkanon. Flyet er særlig velegnet til længerevarende præcisionsmissioner og kan med sine infrarøde, termiske og andre sensorer »se« i al slags vejr og lys. Det kan dog ikke flyve så hurtigt og er derfor sårbart i dagslys, hvorfor det næsten altid anvendes i mørke. At være isoleret i de afghanske bjerge og høre Gunship'et over sig i mørket er en fryd for øret.

Der er to versioner af Gunship'et: det normale AC-130H Spectre samt AC-130U Spooky med udvidet radar og satellitnavigation og mulighed for at angribe to mål samtidig med op til 750 meter imellem dem.

Med en pris på 132-190 millioner dollars er det kun amerikanerne, der har Gunship'et, som de har haft i brug siden 1966.

Granater og bomber

Er store projektiler som indeholder en sprængladning.

Granater affyres fra morterer, artilleri og kampvogne eller kastes blot som håndgranater.

Bomber findes i mange varianter. Ofte nedkastes bomber fra fly og er i størrelsen 250-1.000 kilo.

Cirka 10 procent af alle afskudte granater og bomber detonerer ikke efter hensigten, når de rammer deres mål. Derefter betegnes de ligesom al anden ammunition, der ikke detonerer efter hensigten, som Unexploded Ordnance, UXO.

Humvee

Navnet er udledt af High Mobility Multipurpose Wheeled Vehicle og kaldes også en Hummer. Den er fabrikeret af American Mo-

tors til den amerikanske hær siden 1980, men den to et halvt ton tunge, ofte pansrede, tungt bevæbnede, ottecylindrede og ter-rængående firhjulstrækker bruges i dag militært over hele verden.

Efter den dyrebare erfaring med vejsidebomber i særligt Irak er der de senere år kommet ekstra pansrede versioner. Og siden actionhelten og guvernøren Arnold Schwarzenegger begyndte at bruge den privat, er der også kommet civile versioner og sågar Humveelimousiner, men salget af dem og dermed også civilproduktionen stoppede, da finanskrisen ramte i efteråret 2008.

JAM

Er en forkortelse for Jaysh Al-Mahdi. En af Iraks mest krigeriske militser, ledet af den shiamuslimske præst og skyggepolitiker Muqtada al-Sadr. JAM's mål er at destabilisere Basra-provinsen i det sydlige Irak og tage magten.

Kalashnikov/AK-47

Den berømmede og berygtede automatrif-fel er langt det foretrukne våben for Taleban, Al-Qaida og alverdens oprørere og militser, fordi den er relativt billig, nem at bruge og meget driftssikker.

Avtomat Kalashnikova er designet af Mikhail Kalashnikov og blev introduceret for Sovjetunionens Røde Hær i 1947. AK'eren er gasopereret, 7,62x39 mm og skyder 600 skud i minuttet.

Der er tale om et relativt stort våben, der er upraktisk og ikke teknologisk nok til vores brug som elitesoldater. Fordelen er en større kaliber end vores C8, og Taleban og Al-Qaida anvender tilmed ofte *armoured piercing*, panserbrydende projektiler, som kan gennemtrænge vores skudsikre veste.

Lureminer

Til forskel fra almindelige miner er lureminer improviseret designede mineringer.

Et eksempel på lureminering er Daisy Chains, som er flere sprængladninger forbundet med hinanden for at optimere sprængningseffekten, når en person udløser tændmekanismen.

Et andet eksempel er en *booby trap*, en slags fælde, ☺ ☺ ☺

BILAG C.

Ministeransvarlighedsloven

Lov om ministres ansvarlighed.

VI FREDERIK DEN NIENDE, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldeborg, gør vitterligt: Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1. Loven angår ministres ansvar for deres embedsførelse.

§ 2. Borgerlig straffelovs almindelige del finder anvendelse.

§ 3. Ved anvendelsen af borgerlig straffelovs regler om ansvar for medvirken til en lovovertrædelse skal en minister anses for medvirkende til en underordnet handling, når

- 1) han har været bekendt med, at den pågældende handling ville blive foretaget, og har undladt at søge dette hindret.
- 2) handlingen har været et nødvendigt eller naturligt middel til gennemførelse af en beslutning, for hvilken ministeren er ansvarlig.
- 3) han har fremmet handlingens udførelse ved ikke i rimeligt omfang at føre tilsyn og fastsætte instrukser.

§ 4. Ansvar for en af kongen underskrevet beslutning påhviler såvel enhver minister, der har medunderskrevet, som ministre, der på anden måde har medvirket til beslutningens tilblivelse.

§ 5. En minister straffes, hvis han forsætligt eller af grov uagtsomhed tilsidesætter de pligter, der påhviler ham efter grundloven eller lovgivningen i øvrigt eller efter hans stillings beskaffenhed.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder anvendelse, såfremt en minister giver folketinget urigtige eller vildledende oplysninger eller under folketingets behandling af en sag fortier oplysninger, der er af væsentlig betydning for tingets bedømmelse af sagen.

§ 6. Straffen efter § 5 er bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Er forholdet begået af uagtsomhed, er straffen bøde eller hæfte.

Stk. 3. Bødestraf fastsættes efter borgerlig straffelovs regler om dagbøder.

§ 7. Bestemmelserne i § 6 gælder kun, såfremt strengere straf ikke er hjemlet i den øvrige lovgivning.

Stk. 2. Borgerlig straffelovs §§ 155-157 gælder ikke for ministre.

§ 8. Ministres strafansvar forældes efter borgerlig straffelovs §§ 93-95. Forældelsesfristen er dog i intet tilfælde mindre end 5 år.

§ 9. Med hensyn til erstatningsansvar i anledning af ministres handlinger gælder de almindelige regler om erstatning for skade forvoldt af personer i statens tjeneste.

Givet på Christiansborg slot, den 15. april 1964.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

FREDERIK R.

/Hans Hækkerup.